

U OZRAČJU IVE VULJEVIĆA

Upravo tako bih nazvala epohu u životu HNK Zagreb, postavljanjem Ive Vuljevića za direktora Opere, a ujedno i Baleta HNK, koji u to vrijeme još nije imao samostalnu upravu, jedino mu je na čelu bio glavni tajnik Josip Kavur, bivši plesač

Upravo tako bih nazvala epohu u životu HNK Zagreb, postavljanjem Ive Vuljevića za direktora Opere, a ujedno i Baleta HNK, koji u to vrijeme još nije imao samostalnu upravu, jedino mu je na čelu bio glavni tajnik Josip Kavur, bivši plesač. Krajem pedesetih godina prošlog stoljeća, baletni ansambl HNK, je već bio dobrobrano pomlađena trupa, tehnički znatno uznapredovala pod pedagoškim vodstvom Mile Jovanovića i Octavia Cintolesia, angažirani su i prvi diplomanti zagrebačke baletne škole kao i nekoliko iz beogradske škole, imali smo povelik muški ansambl i činilo se da smo bili spremni za daleko veće repertoarne zadatke od onih dosadašnjih. Iako je već Cintolesi počeo stimulirati mlade perspektivne plesače, koreografirajući kraće balette uglavnom neoklasičnog stila, i povjeravajući im solističke i epizodne uloge, ipak je u našem tadašnjem baletnom ansamblu još uvijek vladao stari hijerarhijski red, koji su velike baletne trupe toga vremena već davno napustile. Jedino su taj okoštali sistem zadržavale Royal Ballet u Londonu, lenjingradski Kirov i moskovski Boljšoj balet, pa i neke druge tradicionalne baletne kuće. Uopće u to još uvijek poratno vrijeme, sve je kjučalo u umjetničkom svijetu, jedno sveopće komešanje mnoštva ideja i umjetničkih pravaca nametalo je promjene i oslobađanje svih kreativnih snaga. Ivo Vuljević je očito dobro procijenio taj svjetski trend i pozvao engleskog koreografa Waltera Gorea da procijeni ansambl i postavi jedno Baletno veče. Po prvi puta se dogodilo, da se plesne uloge nisu dijelile po hijerarhijskom redu, već je koreograf najprije prisustvovao našim baletnim jutarnjim vježbama, na kojima su morali svi prisustvovati, a Gore je sam odabrao svoje izvođače. Kako je koreografirao tri baleta, bilo je prilike za sve tehnički i umjetnički sposobne. Još danas pamtim tu užarenu atmosferu u iščekivanju rezultata toga odabira. Bila sam u to vrijeme članica baletnog ansambla s nekoliko odigranih epizodnih uloga, željna da zaplešem u jednoj pra-

voj klasičnoj koreografiji, kojih je na našem repertoaru nije bilo. Gore mi je podijelio naslovne uloge u dva baleta, što je bio do tada nezapamćen događaj. Nisam žalila sve one godine vježbanja i odricanja koje su prethodile u želji da postanem baletna umjetnica. Sigurna sam, da nije Vuljević dao otvorene ruke koreografu, možda nikada ne bih doživjela tako zvjezdane trenutke, koji su se počeli otvarati predamnom. Mjesec dana nakon ove premijere u siječnju 1959g. Vuljević pokreće novu akciju, poziva naime sve plesače koji imaju koreografskih ideja, da ih prijave kako bi u okviru „Plesnog studija“ za poticanje razvoja mladih koreografa, bile izvedene u produkciji naše matične kuće... Činilo mi se da sam taj sirenski zov jedva dočekala i bez kompleksa što sam još uvijek nominalna članica baletnog ansambla, prijavljujem želju da bih koreografirala „Rapsodiju na Paganinijevu temu“ Sergeja Rahmanjinova za glasovir i orkestar s pijanistom Juricom Murajem. Kako sam se prije dolaska u balet, pripremala za pijanističku karijeru, tu sam glazbu dobro poznavala, s Juricom Murajem sam prijateljevala i on je smjesta pristao na sudjelovanje, uvijek spreman na razne nove izazove. Vuljević odmah odobrava moj prijedlog iako je to zahtijevalo velike materijalne izdatke za nastup našeg vrhunskog pijaniste u svakoj predstavi, on je nekim svojim čudnim menadžerskim instinktom naslutio neki nesvakidašnji projekt. Početkom mjeseca svibnja 1959g. bila je premijera baletne večeri nas mladih koreografa: Zvonimira Reljića, Sonje Kastl i Nevenke Bidjen i mene. Doživjela sam fenomenalan uspjeh, i to baletno veče, bio je početak naših dugogodišnjih koreografskih karijera, kojih nikada ne bi bilo da Vuljević nije davao šanse sposobnim domaćim mladim snagama. U jesen te, za mene vrlo važne 1959g. potpisala sam svoj solistički angažman. Ubrzo na baletni repertoar narednih dviju sezona dolazi cjelovečernji balet „Pepeljuga“ S. Prokofjeva i „Laduje jezero“ P. I. Čajkovskog u koreografiji slavnog sovjetskog koreografa Rostislava Zaharova. No u međuvremenu, se događaju za naš zagrebački balet i drugi vrlo važni događaji i izazovi. U okviru jugoslavenske zajednice, nekako se ustalilo da nas na baletnom i opernom planu gostovanja u inozemstvu predstavljaju beogradski balet i opera. Zapravo u glavnom gradu tadašnje države Beogradu, sva gostovanja u

inozemstvu je ugovarala centralna agencija za kulturnu suradnju, koju baš izgleda i nije bilo briga da je zagrebačka operna kuća i njeni umjetnici na vrlo visokoj umjetničkoj razini, da je zagrebački balet postao respektabilan baletni ansambl otvoren i „zapadnim i istočnim“ koreografskim izrazima, pa je bio u donekle podređenom položaju spram onog beogradskog. O njihovim gostovanjima u inozemstvu pričali su se panegirici. Tu sada na poprište stupa naš Ivo Vuljević, koji mimo beogradske agencije sklapa ugovor s talijanskim menadžerom, o gostovanju zagrebačkog baleta u trajanju od mjesec dana u Italiji. Imali smo odlično sastavljen program od klasičnih i modernih baleta do naših nacionalnih. Sjajne kritike, od onih na sjeveru Italije do onih prigodom nastupa u teatru San Carlo u Napulju. Moj balet „Rapsodija“, postao sastavni dio svih naših „paradnih“ nastupa u inozemstvu koji su uslijedili u naredno vrijeme: Salzburg, Solun, Ljubljana, Holandski festival, Atenski festival, ponovno Italija dvije godine za redom te ponovo Salzburški festival. No vraćam se na povratak sa našeg prvog gostovanja u Italiji. Objavljeno nam je da ćemo imati jednu za općinstvo zatvorenu predstavu našeg „talijanskog“ programa. Biti će to predstava za članove polit-biroa na čelu s Titom, da vide program s kojim smo bez dozvole iz Beograda otišli na turneju. Vuljevićev neposluš, očito je trebao biti kažnjen...

Nikada nisam voljela audicije, a ovaj nastup pred praznim gledalištem, odakle nas iz sredi-

šnjih loža promatraju političke ličnosti o kojima ovise sve naše egzistencije i životi....stvara osjećaj ne samo posebne treme već i velike odgovornosti. Dok se šminkam u garderobi, razmišljam o silnom radu i žrtvama koje sam uložila do sada u svoju strelovitu karijeru, razmišljam o svima nama, o našem slavnom HNKu, o kojima će sada šačica političke vrhuške odlučivati...palac gore ili palac dolje. Kucanje na vratima garderobe prekida moje tjeskobne misli, ulazi „Vuljo“, zelen u licu, vjerojatno kao i ja ispod šminke. Kaže mi: „Drži se, večeras je u tvojim rukama naš uspjeh“!..Shvatila sam njegovu molbu i strepnju...Samo sam nijemo kimnula glavom i krenula put pozornice. Neki neobični prkos i odlučnost obuzela je čitavo moje biće, glazba Rahmanjinova davala mi je dodatnu snagu i izvukla ne samo iz mene, već iz mog partnera Damira Novaka i cijelog ansambla, pijaniste Jurice Muraja i Pavla Dešpalja kao dirigenta, jednu od najljepših naših kreacija. Nakon predstave evo Vulje, sav se sjaji i reče: Tito je bio oduševljen i rekao da možemo slobodno nastupati i dalje u inozemstvu! Bila je to samo jedna od mnoštva pobjeda Vuljevićeve vizije i hrabrosti da osmišlja, pokreće i rješava velike mogućnosti našeg kazališnog a pogotovo muzičkog života, a ostala mi je duboko u sjećanju...

Maja Bezjak